

M. PAULI JUUSTEN,
EPISC. QUONDAM AB.
CHRONICON EPISCOPORUM
FINLANDENSIVM,
ANNOTATIONIBUS ET SYLLOGE MONU-
MENTORUM ILLUSTRATUM.

CUJUS

PARTICULAM XLIV.,

CONS. FAC. PHILOS. R. ACAD. ABOËNSIS.,

PRÆSIDE

M. HENRICO GABRIELE
PORTHAN,

ELOQU. PROFESSORE REG. ET ORD. R. ACAD. LITT. HUMAN.

HIST. ET ANTIQ. IT. NEC NON R. SOCIET. Sc. UPSAL.

MEMBRO.,

Publicæ bonorum censuræ submittit

OLAUS EKELIND.,

Nericus.

IN AUDITORIO MAJORI die III Martii

A. MDCCXCVII.,

Horis ante meridiem consvetis.

ABOË, Typis FRENCKELLIANIS.

illorum vim, non inter causas fuisse infimas credas frigidis & offensus, Regem inter atque *Laurentium Andree, Olavum Petri* &c. exortarum (788). Sed præclare hæc desideria postea experunt Regum sequentium, maxime *Gustavi Adolphi & Christinae*, munificentia, Xenodochiis, Scholis, Gymnasiis Academiisque instituendis & dotandis demonstrata; magnam partem ex præcis bonis ecclesiasticis (decimis, prædiis revocatis &c.) subsidia natis. Verum hæc obiter.

I) Vi Decreti Comitiorum Arosiensium (*Vesterås-Recess*) & Ordinantiæ Arosiensis, a 1527, Rex hanc potestatem exercuit; cf. V. STIERNMAN. *Måtens och Riksdugars Beslut* T. I. p. 75 sqq. TEGEL l. c. p. 167 sqq. BOTIN l. c. §. 6 sq. Narrat MESSENIUS (*Chron. Rhythm.* p. 48 sq. *Scand.* T. X. p. 24) Regem imposuisse Capitulo & Episcopo Aboënsi tributum annuum 700 *Marcarum Denariorum* (i. ttemisium, (*Mark-örtugar*) & 288 librarum (*Majoris generis*, i. decies duplicatas, Svecice *Lispund?*) *Butyri*: quod tributum, contra Auctor noster *in pecunia, frumento ac piscibus salsis & siccis* fuisse solutum docet, summa ipsa non indicata; addens, *singulis annis Holmiam versus deferre*, Episcopum ut & reliquum Clerum hæc sua tributa, non parum aucto inde incommodo; necesse habuisse (789). *Ecclesiam quidem Cathedralem & Canonicos*:

---

(788) Cfr. Literæ R. *Gustavi* ad Archiep. *Laurentium Petri*, dat. *Gripsholmiæ* d. 24 Dec. a. 1554, in Appendice ad Hist. Eccles. *Spegehanam* (Skriftelige Bevis hörande til Svenka Kyrko-Hist. &c. Uplandæ 1716 a Rev. *Er. Benzelio* Fil. edita, p. 99 sqq. &c. alia dat. *Holmiæ* d. 24 Apr. 1539 ap. CELSIUM l. c. Cont. II. p. 32 sqq. ac v. DALIN l. c. C. VI, §. I, 4, 7.

(789) Certiorem vero ac pleniorẽ rei rationem exhibet monumentum, quod ex egregia Collectione *Nordiniana* attulit Reverendiss. Von

nicos, ex conventionē cum Rege facta, arario quotannis (præter pecuniam) IV duodenas *Tonnarum Butyri* (4 *Lester*), h. e. cum *Tonnæ* cuique XII libræ majores (*lispund*) tribuuntur, 567 tales libras, pependisse (*Taxan*) novimus (790). Quantum autem a reliquo Clero Finlanden-

S s s s 2

TROIL (*Skrifter och Handlingar til uplysning i Sœnska Kyrko- och Reformations-Historien, IV Del. p. 345 sq.*) „Register på the Contracter som ggorde åro medh Bisperne, Capittlen och klosteren i all Stichten. Aff Bispen i Aabo. Item, skall Bispen i Aabo giffua vor Nädighe Herre utaff Biskops stolens renta årligha, först Redha penningar I mark. Om Erici, Shmör IX Lester (h. e. 1296 libras, lispund?), Geddor X skipkund, Lax III lester, Korn VI lester, Rogh VI lester, Haffre IV lester. Om Erici. Kornet och Roghen skall han venda i penningar til godh rekening i år, och thet annet skall han lata koma hiit til Stockholm. Aff *Capitulum i Aabo.* „Item skall *Capitulum i Aabo* giffua vor Nädighe Herre årligha utaff theras renta, först Redha penninga VII. C mark, Shmör IV lester.“ Ibid. Inter *Monasteria Nådendalense* non comparat: sed p. 350 additur: „Rentan af *Præbenda Animarum i Åbo VIII tunnor smör* (96 lispund). Dito dito af nya *Kor stundom III, stundom IV tunnor smör.*“ Quod tanto magis est mirandum, quo majores *Novi illius Chori Præbenda* habuit reditus, quam *Præbenda Animarum*; ut infra patebit. Illustrantur ac confirmantur hæc, quoad tributum *Episcopi*, literis ejus ad R. *Gustavum a. 1530 die S. Mauritii* (22 Sept.) datis, quarum exemplum, ex veteri descriptum apographo (Bibl. R. Stockh.) *Fol. Hebd. Ab. a. 1796 N:o 8* inseri curavimus, ubi inter alia legitur: „Yttermere, kåre Naduge Herre, om then deal iach saar til ryggia med Smör och Gedder, til par tunnor för tetta året, achtar iach her epter i höst ut, öfver skicka, thet förste iach ter kan få scheprum till. Men til ht upfyl, la Laxen efter pachten (sc. pepigerat cum Rege, de certa summa cuiusque generis quotannis transmittenda) hafver iach ingen macht, för, ty han sigz ganske ringa i år, som Eders Nåde vijdare hafver för, nummit.“

(790) Docetur in *Indice Decimarum Ecclesiæ Cathedralis Aboënsis & Canonicorum*, nec non *Prædiorum* (cum *vestigalibus suis annuis*) ad illam atque hos, ut & reliquos *Præbendatos*, pertinentium, Regi exhibitō, de quo mox. Cf. supra p. 600 not. 651, & p. 619 not. 678.

præsto habemus, a nobis sæpius jam laudatum (793), atque his rebus illustrandis apprime interservientem (794). Inde etiam discimus, Regem, loco hospitii militibus præbendi, universis Curatis Ecclesiarum Fennicarum imposuisse pecuniam

„taall, som aff hyariom them som åro XV år gammall görs i Tavastland i ortuger och i Karelen i skillingh; theraff komber Kirkieherren inthet till, uthan byttes emellan Domkirkién, Canickerne och Soknekirken; sammelundhom som sådhen bytthes epther pund taall och span taal, så peningar effter man (leg. *march*) tall och öre tall &c. Och i förste begynnelsen når Christendom kom til Finland, gjors (leg. gjordes) eth groskin aff huarjo bogo, sedhen noghan tijdt ther effter, vart thet vänt i peningar, effter the kunde icke få skin“ (Cfr. supra p. 315 not. 243); och ther then tiende faller i Tavastland och Karelen, ther sår Bispen tiende skatt som kallas *Kyltis* (vox nobis ignota!), *therom och alt annat han sjelff vill lathæ upschrifua och registrere.*“ Cujusmodi tamen Registri hætenus copiam nobis usurpare non contigit.

(793) Vid. supra pag. 315, not 243; pag. 474; p. 536, not. 539; p. 552, not. 379; p. 564, not. 589; p. 599, not. 651; p. 619, not. 678. Quod autem pag. 474 commemoratum mensuræ genus antiquum *Pund*, cum de frumento adhibetur, attinet; quot modii illud implerent, inde definitu visum nobis fuit difficile, quia in Libro illo veteri ex propositis summis numerorum partialibus nullibi totales collectæ habentur: ac præterea in serie secunda (*andra columnen*) collocati numeri partium (s. mensurarum partialium) sæpe majores sunt quam qui ad efficiendum totum (s. mensuram totalem) requirantur, quique igitur vel toti vel ad partem debuissent in seriem loco priorem, transferri. Ex. gr. *1 Pund, 13 Spann*; cum tamen certum sit, *13 Spann* multo plus quam *1 pund* continere. Scilicet *1 Pund* æquavit *6 Spann*, s. Modios tales quorum quisque *20 modiolos* s. *Kappar* continebat. Didicimus hoc ex Indice Prædiorum s. Colonorum qui ad Ecclesiam Aboënsē ejusque Prælatos, Canonicos & Præbendatos olim pertinuerant (*Præbende Landsbönder*) pensorumque ab iis, quotquot bonis ærarii adjuncti fuerant, a. 1559 huic veſtigalium; qui Index in Archivo Provinciali Rationum Publicarum (*ibland Lands-Contoirets Handlingar*) hic Aboæ servatur.

(794) Inde edocemur (præter ea quæ supra passim adduximus),

)

689

(

niam quotannis pendendam (*Borglägers penningar*) 600 *Marcarum* (cf. V. TROIL I c.), de cujus colligendâ & symbolâ singulorum definiendâ ratione in synodo convenerunt, 30 etiam marcarum mercedem collectoribus stipulantes, qui Regi eam transmitterent; cui porro accessit alia summa, dimi-

Decimarum partem quæ Ecclesiæ Cathedrali a. 1540 soluta fuit, effecisse circiter 500 tonnas *Secalis*, inter 40 & 50 *Hordei*, inter 700 & 800 marcas *Pecuniæ*. Reditus autem quos a prædiis (numerò 61) a. 1541 habuit, inter 100 & 120 tonnas *Secalis*, circa 50 *Hordei*, circa 30 *Avenæ*, circa 150 libras majores (*lispund*) *Butyri*, marcas pecunie 162 cum dimidia (præter vellera, Pila, Triticum &c.); frumenti tamen copia pro diverso annorum proventu (tum in Fennia incertiore quam hodie) sæpe variavit. Ecclesias porro Rurales s. Parccias illo ævo reperimus pertinuisse ad *Finlandiam Borealem* 13 (nempe *Rändämäki*, *Ruskö*, *Masko*, *Nousis*, *Lemo*, *Wirmo*, *Vemo*, *Nykyrkia* cum *Kodiala*, *Letala* cum *Undamala*, *Tövesäl*, *Rymittelä* & *Korpo*; ad *Finl. Australem* 12 (nempe *Nagu*, *Pargas*, *Sagu*, *Kymitto*, *Bierno*, *Uškila* cum *Salo*, *Hälicko*, *Pemar*, *Nybygd*, *Lund*, *Picke*, *Nummis*); ad *Satacundiam inferiorem* 8 (*Raumo*, *Effrabominne* cum *Lappo*, *Effra* cum *Säkylä*, *Ulsby*, *Kumo* cum *Kiulo*, *Huittis*, *Loymajoki*, *Pöutto* cum *Ylälä*; ad *Satac. Superiorem* 11: *Kalliala*, (hodie *Tyrvis*, *Karcku* & *Mouhijärvi*?) *Sasamala*, *Kyro* cum *Lactis*, *Birchala* cum *Messukylä*, *Kangasala*, *Orivesi*, *Pelkänä*, *Säxmäki*, *Akas* cum *Urdiala*, *Lempälä*, *Westlax*); ad *Tavastiam Inferiorem* 5: *Somero*, *Tammela*, *Fanackala*, *Wäno*, *Hattula* cum *Leejervi* s. *Leihijärvi*, *Kalvola* & *Tyrvendö*; ad *Tavastiam superiorem* 7 (*Hagu* s. *Hauho* cum *Tulos*; *Lampis* cum *Koskis*, *Hollola*, *Itimä*, *Symä* cum *Koskipä*, *Padasjoki* cum *Kuhmos*, *Jempä*); ad *Careliam* 11 (*Sawlax*, *Jocas*, *Sämingh*, *Lapvesi*, *Jäskis* *Agrepä*, *Kiffvineb*, *Nykirkie*, *Wiborgh* cum *Säckijärvi*, *Weerlax*, *Weckelax*); ad *Nylandiam* 14 (*Pyttis*, *Perno*, *Borgho*, *Sibbo*, *Helsinge*, *Esjo*, *Kyrkeslett*, *Ingo*, *Siundo*, *Loyo*, *Wictis*, *Karis* cum *Karis-Loyo*, *Pojo* cum *Kisko*, *Tenala*); ad *Alandiam* 8, eadem quæ hodieque; ad *Norbötuniam* 12 (*Nerpis*, *Mustjäär*, *Kyrobominne*, *Ilmola*, *Wöro*, *Pedersäär*, *Karleby*, *Kalajoki*, *Salo*, *Limingo*, *Fjo*, *Kijm*). Unde patet, quanta pars regionis superioris adhuc esset inculta. Ad *Præbendas* autem Ecclesiæ Cathedralis quod attinet, plerarumque reditus valde erant mediocres. Sic *Præposito* quotan-

dimidio fere minor (322 *Marcarum*) a Superintendente M. *Georgio Norman* Regis jussu iisdem imperata (*Hjelpe-Skatten, som-Mester Jörgen Superintendens pålade*).

Præ-

nīs ex prædiis 7 *Agro* redibant circa 60 tonnæ *Secalis*, prope 20 *Hordei*, circa 15 *Avenæ*, circa 5 *Tritici*, *Malti* & *Pisorum* tantundem, circa 40 libræ majores (*lispund*) *Butyri*, *Pecuniæ* 16 *marcæ* cum dimidia (præter 60 *plaustra fœni*, 4 *oves*, dimidia tonna *Salmonum* falforum, & *vellera*); ex parœcia *Rulko*, (quæ huic Præbendæ perpetuo annexa mansit, cæteris quæ olim adjectæ fuerant inde postea separatis, cfr. supra p. 253 not. 150 & p. 406 not.) 70 colonis constante, loco *portionis cibariæ* (*Matzkott*) 1 *Lesta*, (1 *lâsi*), *Secalis* (20 tonnæ; ut videtur? licet in Indice Præbendarum a. 1559 confecto, de quo nuper, not. 792 sine, commemoravimus, ad 1 *Lestam*, 12 *pund* h. e. 48 tonnæ, referantur!), & ex *Decimis*, circiter 20 tonnæ *Secalis*, 16 *Hordei*, 4 *Avenæ*, 2 cum *besse Pisorum*, 1 cum *triente Tritici*; porro ex *Decimis Parœciæ Kimito* (quæ inter *Archipræpositum*, *Curatum* & *Ecclesiam* partibus æqualibus dividebantur), circiter 24 tonnæ *Secalis*, 8 *Hordei*, tantundem *Avenæ*, 20 *agni*, 144 libræ (*lispund*) *Butyri*, 6 tonnæ *Gadorum* falforum (*Torsk*), 20 *marcæ* *pecuniæ* (præter *Tritici*, *Pisorum* siccorum aliquantum); præterea ex ecclesiis 11 aliis (inter quas 7 *Ostrobotnicæ*) *pecuniæ* *marcæ* 116, atque a *Curato Ijoënsi* 7 tonnæ *Salmonum* (quoties *piscatura* esset prospera) inter *Præpositum* & reliquos *Canonicos* *dividendæ* (quod & de additis 12 *paribus Salmonum*, *Spickelax*, nescio utrum falforum an fumo siccorum? & 10 *libris majoribus luciorum siccorum*, fortassis valuit?) 2. *Archidiacono* redibant a 10 *Colonis*, circiter 50 tonnæ *Secalis*, 40 *Hordei*, tantundem *Malti*, 4 *Tritici*, 8 *Avenæ*, 4 *Pisorum*, 30 libræ (*lispund*) *Butyri*, 61 *marcæ* *Pecuniæ* &c.; ex ecclesia *Pargas* 1 *Lesta* (20 tonnæ?) *Secalis*, loco *portionis cibariæ*, & ex *decimis* inter 30 & 40, 120 libræ (*lispund*) *Butyri*, 24 *agni*, 20 *marcæ* *Pecuniæ*; *Decimæ* a 90 colonis ecclesiæ *Sund* in *Alandia*, quarum valde parum (nonnisi circ. 5 tonnæ *secalis* & 8 *hordei*) anno 1541 solutæ sunt; ex ecclesia *Saltvik* ibidem 28 *marcæ* *pecuniæ*; *Decimæ* ex ecclesia *Veteris Noustis*, 6 tonnæ *Secalis*, tantundem *Hordei*, &c. ac pro *portione cibaria* 24 tonnæ (*Secalis*?). 3. *Præbenda Corporis Christi* 34 habebat *colonos*, a quibus redibant inter 140 & 150 tonnæ *Secalis*, inter 60 & 70 tonnæ *Hordei* (si 1 *Lest* respondet 20 tonnæ?), ci-

)

693

(

Præbendas autem, per decessum Prælatorum, Canonicorum & reliquorum Præbendatorum sensim vacantes,
T t t t
Regem

ea 18 tonnæ *Avenæ*, 8 *Tritici* & tantundem *Pisorum*, 50 ad 80 libræ (*lispund*) *Butyri*, 12 ad 50 tonnæ *Malti*, 9 ad 27 oves, 26 marcæ pecuniæ; ex ecclesia *Sagu*, 12 libræ (*lisp.*) *Butyri*, 1 tonna *Halecum salforum* (*strömming*), 40 marcæ pecuniæ; ex ecclesia *Janackala* marcæ 20; præterea *Vellera*, & 40 plaustra *Fæni*. 4. *Præbenda S. Johannis*, ex 16 prædiis habuit inter 80 & 90 tonnas *Secalis*, inter 50 & 60 *Hordei*, 13 l. 14 *Avenæ*, 30 ad 50 libras (*lisp.*) *Butyri*, 22 marcas pecuniæ (præter *Triticum*, *Pisa*, *Vellera*, & 40 plaustra *Fæni*); ex Ecclesia *Pyttis* 120 libras (*lisp.*) *Butyri*, 1 tonnam *Salmonum* et 20 marcas pecuniæ. 5. *Præbenda Clericorum* ex 7 prædiis, *Secalis* tonnas 40 ad 50, *Hordei* circa 20, *Avenæ* circa 5, pecuniæ marcas 26. (præter *Butyrum* & *vellera*); ex ecclesia *Birckala*, circa 18 tonnas *Secalis*, tantundem *Hordei* & pecuniæ marcas 20; ex ædibus urbanis locatis marcas 2 cum quadrante. 6. *Præbenda S. Laurentii* ex prædiis II, *Secalis* tonnas inter 50 & 60, *Hordei* inter 30 & 40, *Tritici* circ. 2, *Avenæ* circ. 12, *Pisorum* circ. 1, *Butyri* libras (*lispund*) 19, *velleris* 3, *fæni* plaustra 25, & tonnam *Cerevisiæ*; ex ecclesia *Vemo* tonnas 36 *Secalis* loco portionis cibariæ; ex decimis autem 24 tonnas *Secalis*, 12 *Hordei*, circ. 3 *Avenæ*, tantundem *Pisorum*, 60 libras (*lisp.*) *Butyri*, 14 marcas pecuniæ (præter *Triticum* &c.). 7. *Præbenda S. Bartholomæi*, ex 3 prædiis, 24 tonnas *secalis*, circ. 7 *Hordei*, 4 *Avenæ*, 5 libras (*lisp.*) *Butyri*, circ. 2 *Velleris*, 6 marcas pecuniæ, 6 plaustra *fæni* (præter *Tritici* & *Pisorum* aliquantum). 8. *Præbenda Divæ Virginis* s. altaris Parrochialis, ex prædiis 6, tonnas *secalis* 22, *Hordei* 9, *Avenæ* 2, *Pisorum* circ. 2, &c. *Butyri* libras (*lisp.*) 6, *Velleris* 2, pecuniæ marcas 7; ex ecclesia *Lundo*, *secalis* tonnas 36, agnos 6, & pecuniæ marcas 10 (quas *Curatus Urbis*, ad quem hæc Præbenda pertinēbat, *Capellano* suo, mercedis loco, concedebat!); ex Urbe *Aboënsi* 50 marcas, ac præterea pro mortuorum sepultura & benedictione nubentium (*likstol och Brudevigning*) 12 ad 15 marcas; porro ex ædibus urbanis locatis 10 marcas; ac tandem 6 plaustra *fæni*. 9. *Præbenda S. Georgii* ex 5 prædiis, tonnas *secalis* circ. 20, *Hordei* circ. 8, *Avenæ* fere tantundem, (aliquant. *Tritici*, *Pisorum*, *Butyri*, *Halecum* & *fæni*), pecuniæ marcas 9. Hæc Præbenda eo tempore Curato Urbis, ad tenue suum stipendium sup-

Regem partim ærario mox vindicasse, partim Officialibus

plendum; addita erat. 10. *Præbenda S. Sigfridi*, ex prædiis 9, (quorum nonnullis frigus æstivum nocuerat) tonnas *secalis* circ. 9, *Hordei* 8, (aliquant. *Tritici*, *Avenæ* &c.) *Butyri* libras (lisp.) 13, *foeni* plaustra 13, *pecuniæ* marcas 52 cum quadrante. Præterea Episcopus & Capitulum M. Martino, qui hac Præbenda jam fruebatur, concesserat parteciam Rändämki (quam Canonici antea conjunctim habuerant ejusque reditus inter se partiti fuerant) unde eidem provenerunt, loco portionis cibaria, 1 *Lesla* (20 tonnae?) *secalis*, & ex decimis, tonnae *secalis* 25, *Hordei* 15, *Avenæ* 8 (aliquant. *Tritici* & *Pisorum*); accedebant pro portione Canonica circ. 8 tonnae. 11. *Præbenda S. Petri & Pauli* ex 3 prædiis, tonnas habebat *secalis* 26, *Hordei* 16, *Tritici* 25 *Avenæ* circiter tantundem, *Butyri* libr. (lisp.) 4, Velleris fere 1 cum dimidia, *pecuniæ* marcas 16 (præter aliqu. *pisorum*). 12. *Præbenda S. Annæ* ex 10 prædiis, tonnas *secalis* fere 24, *Hordei* 14, *Tritici* 1, *Avenæ* 2, *Pisorum* 1, *pecuniæ* marcas 27 cum quadrante, 2 tonnas *Cerevisiæ*; ex ecclesia Hauho *pecuniæ* marcas 20. 13. *Præbendam S. Catharinæ*, ad quam pertinebant, præter 18 Colonos, dimidia *Lesla Butyri* (72 libræ majores, *lispund*?) ex ecclesia Tössala, & 50 marcae *pecuniæ* ex ecclesia Pelkänne. Rex jam Cæmarario suo Magno Magni, stipendii loco concesserat. 14. *Præbenda Trium Regum*, ex 6 colonis habuit 22 tonnas *secalis*, 13 *Hordei*, fere 8 *Avenæ*, 2 *Tritici*, 4 *Pisorum*, *pecuniæ* marcas 7 cum quadrante. 15. *Præbenda S. Crucis*, ex 5 prædiis, tonnas *secalis* 22, *Hordei* 10, *Avenæ* 7, *Pisorum* 2 (aliquant. *Tritici*) *pecuniæ* marcas 30, suam pinguefactum. Hanc Rex, loco stipendii concesserat Philippo Olavi, scribæ Arcis Aboënsis (*Slotz-schriffuare på Abo Slott*), 16. *Præbenda S. Erics*, ex 12 Colonis tonnas *Halecium* (*Strömming*) 2 cum dimidia, *ves* 6, & *pecuniæ* marcas 27 cum quadrante. 17. *Præbendam Animarum* Rex stipendii loco concesserat Clementi scribæ (*Finsk Clement Skriffuare*). 18. *Præbendam Omnium Sanctorum* in Indice Capituli prorsus esse præteritam, supra (p. 623) jam monuimus: quam tamen eandem fuisse putamus, quæ in Indice Præbendarum a. 1559 confecto (vid. supra not. 792 fin.) vocatur *Præbenda Novi Chori* (*Nye-Kors; Præbenda*), utpote omnium novissime condita, quamque unam ex ditissimis fuisse deprehendimus (ut infra demonstrabitur), ac mature a Rege sibi ærarioque vindicatam. Porro adnotamus, colonos Præbenda-

bus suis stipendii loco assignasse, reperimus; donec tandem prædia omnia quæ Nobiles Hæreditatis jure interim non revocaverant aut redemerant (795), cum cate-

T t t t 2

ris

rum partim certa atque in perpetuum definita vectigalia ex prædiis quæ colebant pendisse (*Stalgr-Landbor*), partim dimidiam fructuum perceptorum partem Præbendato quotannis tradidisse (*Skiftes-Landbor*). Posterioris imprimis generis prædiis certus simul assignatus fuit numerus *Borum* arando aptorum (*par oxar*), *Vaccarum* & *Ovium*, (*Inventarii-Boskap*) perpetuo conservandus; ex quibus *vaccis* debebant quidem coloni quotannis libras majores (ispund) *Eutyri* 2 Præbendato pendere, sed sæpe, ob ingruentia incommoda, non nisi unam præstare valebant, interdum prorsus nihil; similiter ex quavis ovis, velleris impertiri debebant libras minores (*Skålpund*) 2, quarum sæpe nonnisi unam, sæpe nihil præstabant; unde nec certam utriusque generis summam Index Capituli apponere potuit. Ex eodem tandem discimus Indices, pecuniam quæ decimarum loco ex ruralibus redibat ecclesiis, vulgo tempore *Synodi Diocesana* (quæ circa nativitatem *S. Johannis Baptistæ* celebrabatur) fuisse apportatam, sæpe etiam serius.

(795) Nempe quæ post conatum *R. Caroli* injustam cleri aviditatem coercendi (*R. Carls Råfsl*), Ecclesiæ erant acquisita. Erat facultas hæc Nobilitati per *Recessum Arosiensem* concessa; quæ ad cives reliquorum ordinum parum pertigisse videtur. Ac Nobilitatis imprimis favore atque opom, in consilio suo perficiendo, Rex sibi conciliare, hac illecebra proposita volebat, contra cleri pervicaciam & plebis præjudicia; nec spes eum fefellit; Ipseque reliquis exemplum dedit, familiæ suæ prædia hæreditaria strenue sibi vindicando. Multi deinde Nobilium per vim fraudemque hoc jure abutebantur: quos imitabantur alii, prædia ecclesiastica, etiam quæ Curati habitanda erant concessa, quæque Rex tranquille his permitti colenda voluit, passim involantes; quam ferociam edicto reprimere (dato d. 26 Maji 1538) necesse habuit. Cfr. Nob. BOTTIN I. c. §. 29. Imo & Decimas solvere haud pauci recusabant; quare non sine sarcasmo scribit MESSERIUS (*Scand. T. X. p. 25, ad a. 1530*): „Fianones libertati freti *Evangelica*, se immunes quoque putant a decimis & aliis Clero sportulis solvendis. Ideoque eas imposterum dare abnuunt; sed 25 Julii mandato Regis minaci coguntur.” Cfr. Idem *ibid.*

ris ærarii fundis conjungerentur (796): quibus, post mortem Episcopi *Martini*, bona quoque Episcopalia accesserunt.

ad a. 1534 & 1538. Haud pauca vero prædia quæ ad Ecclesiam Cathedralē & ejus Præbendas pertinuerant, a privatis fuisse vindicata vel redempta (varie etiam commutata), inde colligi posse videtur, quod *Index* eorum quæ ærario a 1550 vestigialia erant, multo pauciora exhibet quam *Index* anni 1542: quæ differentia inprimis in nonnullis Præbendis magna obvenit. Mirum autem videtur, in posteriore *Indice Præbendam S. Johannis* esse omnino omissam; ut in priore illo *Præbendam Novi Chori* prorsus desideratur.

(795) *Præbendam Novi Chori* jam ante conditum *Indicem Capituli Aboënsis* sæpe laudatum, per mortem ultimi Præbendati vacasse, adeoque a Rege fuisse ærario vindicatam, vel sequentes docent literæ, inter Cœnobii *Nådendälensis* illas servatæ, quæ illustrando etiam modo alia negotia conficiendæ interferviunt: „Jäk *Erich Andersson* Konungzliga Majestets var kåre Nadughe Herres *Landxfougte uti Sudra Finne*, och „*Fougte över Hans Nadz arfva godz och Niekors godz här uti Finland*, bekennes medh detta mitt öpna bref, att för mik är komed thet „nogre ånghe flycker skulle vara kompne undan itt vor nadighe Herres „godz som tilförene hafver legat under Nye Khoren i Abo, benemt *Karkari* uti *Masko* fochin, och under thessens II *Nådendäls Klosters* godz, „som åre *Akerby* och *Kalela* by, hvilka ånga flycker iäk och utan låga doma, på var nadighe Herres vegna viderkent hafver; doch epter „sæme *Nådendäls Klostre* sik tiit och ofta om sære ång flycker beklagat „hafve, ta hafver jak mik granneligen therom försport med gambla godda mån, och i samningen så besunnit, at sære ång flycker aldrig hafver legat under fören. *Karkari*, utan af hieden höds under fören. *Klosterit* och thera godz; så epter det iäk ånga skäl eller rätt till sære ångz flycker hade eller besinna kunde, och ej heller hade iäk någon besynnerlig befallning af *K. M.* vor nodige Herre at kennes vidh them eller egne æm- under fören. *Karkari*; Ty hafver iäk andivardat them *Klostridt* igen, som åre IV tegar under *Akerby*, och itt flycke uti *Kalela* ång, umbearit af mik och epterkommande fougter och befallningz- „mån öfver samma *Nya Chor* godz epter thenna dagh. Thefs till ytermehra vilse och vitnesbyrdh, trycker jag mit signete å ryggen på

runt (797).

m) *Prælatorum* horum atque *Canonicorum* Ecclesiæ Aboënsis (quibus mortuis Honores sui terminabantur, Præbendæque *Regiæ cedebant Camera*) nomina pleraque exhibet etiam Index ille prædiorum & redituum hujus Ecclesiæ R. *Gustavo* exhibitus, quem sæpe laudavimus. Archidiaconus ultimus M. *Petrus Silla*, in Codicibus quibusdam (male) audit *Bille*; ultimus ille Canonicus S. *Johannis* ibidem vocatur *Andreas Jacobi*; Canonicatui vero *Petri & Pauli* præfuit a. 1542 Dn. *Martinus Nicolai*, cui itaque sine dubio postea successerat, (Rege annuente), Dn. *Jacobus Blomen*? Præbendam Corporis Christi eodem tempore habuit *Petrus Ragwaldi*, idem quem a. 1554 *Decanum* fuisse, Auctor noster infra (p. 42) testatur. Præben-

T t t 3 da

„detta bref, som gifvit är uti S. Catherinæ Länsmans gard om Helge Korsdag exaltationis (d. 14 Sept.), anno MDXXXVII.“ Cæterum a. adhuc 1559 pertinebant ad hanc Præbendam prædia 22, ex quibus rediebant 93 marcæ 5 oræ 6 d. pecuniæ; Secalis tonnæ circiter 68, Malti 12, Hordei 8, Avenæ 4, Butyri libræ (lisp.) 55, Velleris 9 lispund, 7 skålpund, 3 Vaccæ, item 3 juvencæ, 25 Oves, 4 Capræ &c.

(797) Ex horum *Prædiorum* (olim *Episcopatum*, sed *Martino* mortuo ad Regem devolutorum) 171, a. 1559 ærario redibant pecuniarum marcæ 404, oræ 6 d. 2, Secalis tonnæ 123 cum triente, Hordei 35 cum triente, Malti 12 cum besse, Avenæ 32 cum triente, Pisorum 1 cum dimidia, Butyri libræ (lispund) 436 cum quadrante, Vaccæ 23, Vituli adultiores (*Ungudt*) 22, Oves 82, Agnus 1, Gallinæ 43, Panes 176, tonnæ Cerevisiæ 4, Carnis (siccæ) libræ (lisp.) 20 cum dodrante, Suillæ 14 libræ (lisp.), Lavareti (Sik) fumo siccati 782, salsi 176, Krampfill (an *Halecs* igne leviter tostæ aut in aëre aut fumo siccatæ? vix enim idem significare posse putes ac *Kransill*, ut autumat Nob. *HRÆ Glos-*

De S. Sigfridi eodem anno fruebatur Magister *Martins*, forte *Tentus*? de quo supra egimus, p. 678, quemque a. 1545 obiisse, Auctor noster docet: cfr. nar. 794 p. 694. Atque has quidem 4 *Præbendas* fuisse *Canonicales*, ipse significat; quod idem de *Præbendis Divæ Mariæ* (s. *Ataris Parochialis*) & S. *Laurentii* infra (pag. 41) docet. Reliquas 4 hujus ordinis non nominat (cfr. supra p. 459); redituum quidem amplitudine illæ S. *Catharinæ*, S. *Sigfridi*, *Animarum*, & *Novi Chori* (s. *Sacelli Omnium Sanctorum*?) cæteras vincebant. Ac qui novissime tribus postremis, quarum hoc loco fecit mentionem, (*Trium Regum*, *Georgii*,

far. T. I. pag. 1154, quod genus singulos numerando pisces exhibitum fuisse, ægre credas?) 200, *Ova* 240, *Velleris* libræ (*lisp.*) 25 cum dodrante, *Cannabis* libræ (*lisp.*) 12, *Candela* 36, *Fæni* libræ majores (*lispund*) aut 1140, aut 912 (19 *ânar*) ac porro 78½ *Kapparlafs* (quam mensuram rite definire nequeo!), *lignorum* fructus tritubitales (*samnar*) 26. Utrum vero nonnisi tantundem ex his prædiis Episcopus olim quotannis perceperit, aut an quæ ad mensam episcopalem pertinerant ærario omnia acceperint; existimare haud possumus. Ex indice eodem, sæpius jam laudato, simul discimus, prædia *Cænobii Nâdendalensis*, quæ sibi Rex vindicaverat 105, anno eodem (1559) ærario contulisse *pecuniarum* marcas 183, 5 oras, *Tritici* tonnas 2 cum dimidia, *Secalis* 136 cum sextante, *Hordei* 47 cum dimidia, *Malti* 86 cum triente, *Avenæ* 41 cum sextante, *Pisorum* 4 cum sextante, *Cerevisiæ* tonnam cum dimidia, *Butyri* libras (*lisp.*) 19, *Velleis* 44 cum dodrante, *Succidias* 4, *Halecum* (*Ströming*) salis tonnas 5 cum dimidia, *Krampsil* (?) tonnas 5, *Lavatorum* salforum tonnæ quadrantem, *Lini* libras (*skâlpund*) 5, *Boves* majores (*oxar*) 5, *Juencos* (*stutar*) 36, *Tauros* (*tyurar*) 2, *Vaccas* 32, *Juencas* (*quigor*) 15, vitulos adultiores (*ungnôt*) 4, *Oves* 186, *Capras* 3, *Agnum* 1. Cænobia contra *Aboënse* (Dominicanorum) & *Raumense* (Franciscan.), utpote ad Ordines Monachorum Mendicantium pertinentia, prædia perpauca habuisse, reperimus: quodque scilicet nonnisi 3, quorum quæ ad illud pertinerant, a. 1559 ærario pendebant *Secalis* tonnas 16, *Hordei* 4, *Malti* 2 cum besse, *Pisorum* trien-

gii, *Annæ*) fruebantur, ees *Præbendatos* tantum, non etiam *Canonicos*, appellat. *S. Georgii* autem illam, a. 1442 jam Curato Urbis Aboënsis, ad ordinariam suam *Præbendam* (*Altaris parochialis*) additam fuisse, supra vidimus (pag. 693, not. 794); *S. Erici*, Dn. *Sveno* Oeconomus a. 1541, post mortem Dn. *Hermanni*, ab Episcopo & Capitulo obtinuerat; *Trium Regum* illi præfuit tum Dn. *Benedictus Kurck*; *S. Annæ* illam habuisse *Arvidum Nicolai*, ad a. usque 1554, quo obiit, Auctor tradit. Neque cæterum hos, (neque *Canonicos* Ecclesiæ Aboënsis ultimos, quos paullo ante nominaverat, cognoscimus: aliquos tamen, ex præcipuis familiis Fennix nobilibus ortum duxisse, dubio caret. Ex annotationibus autem supra (p. 677, not. 778) allatis addere licet, *Andream* Canonicum in Urbe Raumo natum fuisse, & a. jam 1542 obiisse; ac a. 1545 Magistrum *Svenonem* (an idem qui a. 1542 fuit Oeconomus nuper commemoratum?) etiam *Canonicum*, e vita discessisse (798).

n) Hunc

tem, *Butyri* libras (*lisp.*) 13, *Velleris* 3, *marcas pecuniæ* 4, *Vaccas* 2, *Vitulos* adultiores (*ung.öt.*) 2, *Oves* 3; hoc vero quæ possederat, conferchant *Secalis* tonnas 13 cum triente, *Hordei* 4, *Butyri* libras (*lisp.*) 16, *Velleris* circiter dimidiam, *pecuniæ* *marcas* 6. Ex Codice autem, aliquoties jam a nobis laudato, *Sundholmensi* (supra p. 653 not. 735 & p. 659 not. 74) didicimus, *Tonnam Secalis* his temporibus emi confluisse 18 oris (f. 2 *marcis cum quadrante*), *Tonnam Malti* 15 oris, & *Tonnam Hordei* 10 ad 2 oris. Quod ad redditum illorum valorem æstimandum, nosse prodest.

(798) Adjungere *Messenius* (*Scand. T. X. p. 24*): *Canonicis* videtur etiam *M. Petrum Serkilax* & *Laurentium Cånuti*, cum horum pro religionis novatione conatibus perfrictis, addit: „*Canonicorum reliqui*, „*Abogensium* . . . Lutheri constanter sententiæ reluctantes, mandato *Regis*, in fidei negotio simulare compelluntur.“ Nisi *reliqui* ei dicantur, qui adhuc erant in vivis? Quem autem inter ultimos *Canonicos* ei idem in

n) Hunc ad gentem *Flemingianam* pertinuisse, alicubi (in Schem. Gen.) a notatum vidi; nescio qua fide! Ad res autem & ejus & patriæ (hujus temporis) illustrandas pertinent literæ *Electi* atque Capituli Aboënsis, de ejusdem electione a. 1526 (d. 22 Julii) ad R. *Gustavum* datæ, quarum exemplum in loculo quodam Templi Cathedralis nuper repper- tum fuit, quasque hic igitur subjungimus (779).

o) De his sociisque suis nuper egimus, p. 688 sqq.

p) Sensim in Finlandia, ut in reliquo regno Sueci- co, hujusmodi superstitiones & abusus fuisse abolitos, Auctor significatum voluit. *Mandato autem Regio Misamis Lati-*

Chron. Episcopor. numerat, *Benedictus Johannis*, Auctori nostro igno- tus, ex male lecto & explicato loco nostro provenisse videtur, ubi pro *Dn. Andrea, Canonico B.* (beati) *Johannis*, legerat, ille (*Dn. Andrea* omisso, cujus nec igitur ullam facit mentionem) *Canonico Benedicto Joha- nis?* *Dn. SPEGEL Messenium*, pro moese, temere secutus est.

(799) „Humillima ac devota nostra recommendacione premissa, de- bitum reverentie & honoris. Høghboren förste kære nadigeste herre. „Verdughes edher nadh vile vethe, at nogen tiid forlidhen tecktes Gu- „di alzmectigh kalle hedherligh herre *mesher Jacop* vor eiskelighe *Domprovest* aff thenne snødhe werld! Toghe vij ofs strax føre epher „the helighe Kirkene lagh, privilegier och gode gamble christelighe fed- „wånie endrechtelighe *uwalde hederligh herre mesher Hans aff Erkedik- „ne satedh* til *Domprovest* embete och sätte. Vij kundhe thet valedh „icke lengher med fordraghe, for landzens belåghelighetz skuldh, for ty „ath alle the årende mere landeth opa hengher i andelighe sacher och „och såle gagn ikal han høre, randzake och i svadanc sacher epher the „helghe Kirkenes lagh“ (deest verbum). „Ty år allefs vare sømiuke och „kerlighe bøn, at edher nad verdiges stadfeste thet valeth som vij for „the helghe Kirkenes båtze och for såle gangn giort haffue. Ofs ho- „pes edher nadh skall befynne hanom eder nadhz troofast, och nyttogh „fattigh capetlom. Vij år medh hanom vål belathne i alle motte som